

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Kfv. IV. 37. 312/2012/10. szám

A Kúria dr. Schreier Tibor ügyvéd (fél címe 3) által képviselt „B.” K. Sz felperesnek, a dr. Gregor Katalin jogtanácsos által képviselt I.rendű alperes neve alperes ellen, esélyegyenlőség tárgyában meghozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében, amely perbe az alperes pernyertességének előmozdítása érdekében a dr. Kutni Anikó ügyvéd által képviselt L. N. beavatkozott, a Fővárosi Törvényszék 2012. március 22. napján kelt 8.K.33.057/2011/7. számú jogerős ítélete ellen a felperes által 8. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 8.K.33.057/2011/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperes részére 40.000 (azaz negyvenezer) forint, valamint az alperesi beavatkozó részére 30.000 (azaz harmincezer) forint+áfa felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak helye nincs.

I n d o k o l á s

A beavatkozó 2009. augusztusától határozatlan időtartamú jogviszonyban állt nyelvtanárként a felperes alkalmazásában. 2011. januárjában a felperes meg kívánta szüntetni munkaviszonyát. A beavatkozó orvosi igazolást bocsátott a felperes rendelkezésére, amellyel igazolta, hogy meddőségi kezelés alatt áll. Ezt követően több olyan intézkedésre került sor a felperesi vezetés részéről, amelyből a beavatkozó arra a következtetésre jutott, hogy a tantestület más szaktanáraihoz képest hátrányos elbírálásban részesül. Annak ellenére, hogy pedagógiai munkájával szemben egyértelmű negatív kritika, súlyos hiányosság nem fogalmazódott meg, munkakörére másik nyelvtanárt alkalmaztak. Ezért a 2010/2011. tanév második félévére először ideiglenes intézkedésként, majd állandósítva más tanárok túlóráinak átvállalását, azaz nem szaktanári helyettesítést írtak elő a beavatkozó számára.

Emellett a felperes vezetése - a beavatkozó tudta nélkül, ügyvéd meghatalmazásával - megkereste a beavatkozó meddőségi vizsgálatát folytató kezelőorvost az eljárás körülményeinek feltárása érdekében.

Végül az érettségi vizsgák alkalmával a beavatkozóra folyosói ügyeleti feladatokat osztottak. Mivel az érettségi vizsgán tapasztalt szabálytalanságot nem jelentette a felperes vezetésének, ezzel szemben az iskolát engedély nélkül elhagyva, feljelentést tett a rendőrhatalóságnál az érettségi vizsgák idején tapasztaltak kapcsán, a felperes a beavatkozóval szemben rendkívüli felmondást alkalmazott fegyelmi büntetésként. Más felügyelő tanárok ellen is indult fegyelmi eljárás, de azon eljárások írásbeli figyelmeztetéssel zárultak.

A beavatkozó 2011. február 2-án fordult kérelemmel az alpereshez munkaviszonyának azonnali hatállyal történt felmondása miatti hátrányos megkülönböztetésre hivatkozással. Beadványát 2011. május 10-én a vele szemben alkalmazott megtorló intézkedések bejelentésével egészítette ki.

Az alperes 2011. június 17-én hozta meg határozatát, amelyben megállapította, hogy a felperes kimerítette az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 10. § (1) bekezdése szerinti zaklatás, valamint a 10. § (3) bekezdésében szabályozott megtorlás tényállását. Ezért az alperes elrendelte a határozatának nyilvánosságra hozatalát, valamint a felperesi intézményt 500.000 forint bírság megfizetésére kötelezte.

A felperes keresete folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 2012. március 22-én kelt ítéletével a felperes keresetét elutasította. Ítéleti indokolásában megállapította, hogy az alperes megfelelően feltárta a tényállást, amelyből egyértelműen kimutatható volt a hátrányosan megkülönböztető intézkedések, vezetői döntések és a beavatkozó védett tulajdonsága közötti kapcsolat. A lefolytatott bizonyítás során az alperes a bizonyítékokat, a tanúvallomásokat, a csatolt okiratokat és a beavatkozó által csatolt hangfelvételeket is helyesen értékelte. Okszerűnek és megalapozottnak minősítette továbbá a megtorlás megállapítását is.

A felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriánál, amelyben arra hivatkozott, hogy a Törvényszék ítélete a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdésébe, 206. § (1) bekezdésébe, valamint a 221. § (1) bekezdésébe ütközik. Ezért kérte, hogy a Kúria az ítéletet a közigazgatási szerv határozatára is kiterjedően helyezze hatályon kívül.

Felülvizsgálati kérelmét azzal indokolta, hogy a Törvényszék ítélete nem bizonyított, mivel az alperes és a beavatkozó sem bizonyította, hogy a határozat alapját képező - és beavatkozó érdekében szerkesztett - hanganyag hiteles. Nincs bizonyítva az ítélet azon megállapítása sem, hogy a beavatkozó egészségügyi kezeléséről többek tudomással bírtak a tantestületben. A Törvényszék nem adott helyt annak a bizonyítási indítványának, amelyet a beavatkozó munkájával szembeni kifogások igazolására ajánlott fel, illetve arra sem folytatott le bizonyítást a Törvényszék, hogy más kollégák is álltak a beavatkozóhoz hasonló egészségügyi kezelés alatt. Ez a tény - igazolása esetén - kizárta volna azt a beavatkozó állítást, amely szerint az állított hátrányos megkülönböztetés beavatkozó védett tulajdonságára volt visszavezethető. De bizonyítás nélküli, illetve iratellenes az az ítéleti megállapítás is, hogy a beavatkozóval szembeni rendkívüli felmondás nem a beavatkozó súlyosan kötelezettségszegő magatartásának következménye, hanem a felperes megtorló intézkedése lett volna.

Az alperes - a beavatkozó által támogatott - felülvizsgálati ellenkérelmében a felülvizsgálati kérelem elutasítását és a Törvényszék ítéletének hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között, a felek kérelmére, figyelemmel a 274. § (1) bekezdésére is tárgyaláson vizsgálta felül.

A hátrányos megkülönböztetés helyzetével kapcsolatosan a Kúria előjáróban az alábbiakat jegyzi meg:

Az Ebtv. 7. § (1) bekezdése az egyenlő bánásmód követelményének következő eseteit ismeri: a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetést, a zaklatást, a jogellenes elkülönítést, a megtorlást és az előbbiekre adott utasítást. E jogsértő magatartások tanúsítása esetében a felelősség alóli mentesülést - a kimentést - a 7. § (2) bekezdése értelmében az alapvető jogok korlátozásának szükségességre-arányosságra vonatkozó, alapjog-korlátozások kapcsán ismert kritériumrendszere, illetve annak bizonyítása biztosítja, hogy a magatartás tanúsításának a tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indoka van, amely közvetlen összefüggésben áll az adott jogviszonnyal.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmának - az egyenlőségnek - a dogmatikai alapja az emberek egyenlő méltóságú személykénti kezelésének kötelezettsége. Az a tény, hogy függetlenül a született képességektől, az azokból kibontott életutaktól, és életesélyektől, méltóságában minden ember egyenlő [23/1990. (X. 31.) AB határozat, ABH 1991, 88.]. Az emberi méltósághoz való jog - általános személyiségi jogként - szubszidiárius anyajog, amely végső fokon a jogkorlátozás mércéjeül szolgál [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 301.].

Ezért az ember alapjogát csak az elkerülhetetlenség- szükségesség-arányosság esetkörében, és akkor lehet korlátozni, ha a cél másképpen, mint alapjog-korlátozással nem érhető el. Minden egyéb esetben az Ebtv. 7. § (1) bekezdése szerinti magatartások ésszerű magyarázat hiányában, önkényesek, azaz jogellenesek.

A kifejtettek értelmében minden olyan magatartás esetén, amikor az eljárás alá vont személy nem tudja igazolni [fordított bizonyítási teher, [Ebtv. 19. § (2) bekezdés)], hogy az egyébként jogellenes magatartását más alapjogok érvényre juttatása kényszerítőleg megkövetelte, de legalábbis annak a jogviszonnyal közvetlenül összefüggő ésszerű indoka volt, úgy - kimentés hiányában - a jogellenesség megállapításának feltételei fennállnak.

Az Ebtv. valójában két tilalmazott magatartást szabályoz: a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetést. A zaklatás és a megtorlás lényegében a hátrányos megkülönböztetés speciális esetei. A közvetlen hátrányos megkülönböztetés helyzete akkor áll fenn, ha egy személy (vagy egy csoport) vélt vagy valós tulajdonsága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban mint más, összehasonlítható helyzetben lévő személy (vagy csoport) (Ebtv. 8. §). A csoportképzés szabályaira figyelemmel a diszkrimináció összefoglaló jelleggel akkor valósul meg, ha a hasonlóak (azonos tulajdonsággal rendelkezők, a homogén csoportot alkotók) eltérő, az eltérőek (eltérő tulajdonsággal bírók, az adott szabályozási koncepción belül nem homogén csoportba tartozók) pedig azonos, vagy hasonló elbánásban részesülnek [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.].

Az Ebtv. 10. § (1) bekezdésében szabályozott zaklatás akkor valósul meg, ha az eljárás alá vont, más személy valamely csoportképzésre alkalmas tulajdonságával összefüggésbe hozhatóan (leszámítva a 8. § b-e pontjait) az emberi méltóságot sértő magatartást tanúsít. A magatartás célzatos, avagy hatásában alkalmas arra, hogy a sérelmet szenvedő személy környezetében elfoglalt helyét kedvezőtlenül befolyásolja, azaz megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó közeg alakuljon ki [10. § (1) bekezdés] vele szemben.

A zaklatás tehát hátrányos megkülönböztetés, amikor - például foglalkoztatási viszonyok között - a munkáltató visszaélve a foglalkoztatott kiszolgáltatott, hierarchikus helyzetével, jellegadó tulajdonságára tekintettel az emberi méltóságot sértő avagy önkényes magatartásával ellehetetleníti a környezetében. A zaklatás főszabályként folyamatos magatartást feltételez, de fogalmilag nem

kizárt az Ebtv. 10. § (1) bekezdésének egyszeri magatartással történő kimerítése sem. A zaklatás nem csupán tevőlegességet, fizikai magatartást jelenthet. Az Európai Unió Bírósága és a Közszeroláati Törvényszék gyakorlatában számos esetben alkalmazta az irányelvi szintű közösségi jogi norma [a Tanács 2000/78/EK irányelvének 2. cikk (3) bekezdés] lelki zaklatás útján megalósuló zaklatás tényállását. Ebben a körben hivatkozott arra, hogy lelki - és szakmai - zaklatás útján akkor valósul meg a jogsértés, ha az hatásában objektíve alkalmas a sérelmet szenvedett személy lejáratására, avagy a munkafeltételei romlásának előidézésére. [S. Coelman vs. Attridge Law and Steve Law, C-303/06.; Carmella Lo Giudice vs. Európai Közösségek Bírósága, T-154/05.; Christos Michail vs. Európai Közösségek Bírósága, T-486/04. (fellebbezés folytán: C-268/08.; Carina Skareby vs. Európai Bizottság, F-95 /2009.; N vs. Európai Parlament, F-26/2009.)]

A hátrányos megalónbóztetés másik speciális esete a megtorlás. Az Ebtv. 10. § (3) bekezdése értelmében „[m]egtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelem okozására irányul vagy azzal fenyeget”.

A megtorlás kapcsolódó jellegű jogsértés, mivel időben mindig meg kell előzze a hátrányos megalónbóztetés megalapítása, de legalábbis a hátrányos megalónbóztetés veszélye. Diszkrimináció (veszélye) nélkül nincs megtorlás. A sértettel szemben alkalmazott megtorló tartalmú intézkedésnek mindig ok-okozati összefüggésben kell állnia a sértett diszkriminációval kapcsolatos fellépésével és mindig jogsérelemre (annak legalábbis veszélyére) kell kifutnia, de legalábbis irányulnia. A jogszerű magatartás is minősülhet megtorló jellegűnek, ha az sérti az emberi méltóságot, illetve nincs a tárgylagos mérlegelés szerinti ésszerű indoka, azaz önkényes.

Összefoglalva tehát: a megtorlás, mint a hátrányos megalónbóztetés egyik speciális esete akkor áll fenn, ha a sérelmezett magatartás és a kérelmező diszkriminációval kapcsolatos fellépése között ok-okozati összefüggés áll fenn, illetve a sérelmezett magatartás jogsérelmet jelent(het), mert sért(het)i a kérelmező emberi méltóságát, méltóságsérelem hiányában pedig önkényesnek minősül.

A felperes felülvizsgálati kérelmét a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási kötelezettség, a 206. § (1) bekezdése szerinti bírói mérlegeléssel összefüggő, valamint a 221. § (1) bekezdése szerinti döntésmegalapozottsággal kapcsolatos, alapvetően eljárási jellegű jogsértésekre alapította.

A felülvizsgálati eljárásra a jogerős döntés meghozatala után kerülhet sor. A jogerő mint jogi tény az alanyi jogokban és kötelezettségekben beálló változásnak a véglegesség igényével történő eldöntését jelenti. Ezt a véglegességet törí át a felülvizsgálat joga, amely ezért a jogbiztonság igényére is tekintettel kivételes, rendkívüli és korlátozott lehet csupán.

A közigazgatási perekben kialakult és következetesen érvényesített legfelsőbb bírósági, majd pedig kúriai gyakorlat értelmében a felülvizsgálati kérelem eljárási jogsértésekre is alapozható. A jogerős ítélet hatálya érintésének csak akkor lehet helye, ha a tényállás iratellenes, illetőleg a bíróság a bizonyítékokat - azok egybevetése során - nem a maguk összességében értékelte, s ennél fogva a megalapított tényállás nyilvánvalóan okszerűtlen,

azaz lényeges logikai ellentmondást tartalmaz. Nem állapítható meg azonban jogszabálysértés akkor, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok okszerű mérlegelését támadja. A Pp. 206. §-a szerinti szabad mérlegeléssel megállapított tényállás - ha az nem iratellenes vagy logikátlan - felülvizsgálata nem lehet eredményes. A felülvizsgálati eljárásban ugyanis felülmérlegelésnek nincs helye. A felülvizsgálat csak arra szorítkozhat, hogy a mérlegelés körébe vont adatok, tények értékelésénél nincs-e nyilvánvalóan helytelen, iratellenes következtetés.

Utalni kell arra, hogy a foglalkoztatási jogviszonyokban az Ebtv. megsértésének megállapítása nem jelent egyben munkaügyi jogsértést is. Ahogy a fentiekben kifejtettek értelmében a munkáltató egyébként jogszerű munkajogi intézkedése bizonyos körülmények között sértheti a hátrányos megkülönböztetést tilalmazó törvényi szabályokat. Ugyanakkor nem minden jogszerűtlen munkaügyi intézkedés vezet az Ebtv. sérelmére.

A perbeli esetben a Törvényszék a lefolytatott bizonyítási eljárás, és a bizonyítékok értékelését követően megállapította, hogy a felperes nem tudta kimenteni magát az egyenlő bánásmód követelményének megsértése alól. A helyesen megállapított tényállás mérlegelését követően arra az álláspontra helyezkedett, hogy a beavatkozó munkafeltételeinek 2011. januári megváltoztatása, szaktanári tevékenységének korlátozása a beavatkozó meddőségi kezelésével összefüggésben állt és önkényes volt. Önmagában a beavatkozó munkájának minőségével kapcsolatos kifogások ugyanis a tárgyilagos mérlegelés szerint nem voltak ésszerű indoknak tekinthetőek ahhoz, hogy a beavatkozót a felperesi vezetés helyettesítő tanárként foglalkoztassa. Erre utalt - a jogerős ítéleti döntés indokolásának értelmében - az is, hogy a felperes a beavatkozó magánszférájába behatolva, a kezelő orvosának megkeresésétől sem riadt vissza annak érdekében, hogy kontrollálja a beavatkozó orvosi kezelésével összefüggő állításait. A foglalkoztató ezzel az eszközzel más, a beavatkozóhoz hasonló egészségügyi helyzetben lévő foglalkoztatott nőtanár esetében nem élt. Az ítéleti indoklás értelmében a felperes ezen magatartása - a fenti, önkényesnek minősített munkáltatói döntéssel együtt - sértette a beavatkozó emberi méltóságát, és egyben alkalmas volt arra, hogy negatívan befolyásolja a beavatkozó közösségen belüli megítélését, az „állandósult egészségügyi problémák” miatt a tantestületben elszigetelődjön. Összességében tehát a felperes magatartása kimerítette a - lelki, szakmai - zaklatás Ebtv. 10. § (1) bekezdése szerinti tényállását.

A Törvényszék ugyanakkor ok-okozati összefüggést látott a beavatkozó által az alperes előtt megindított eljárás, illetve a beavatkozó által tett büntető feljelentés és a beavatkozóval szemben 2011. májusában alkalmazott fegyelmi büntetés között. Függetlenül a fegyelmi eljárás és a fegyelmi büntetés jogszerűségétől, az alkalmazott szankciót - az Ebtv. 10. § (3) bekezdése szerinti - jogsérelemnek minősítette. Mindezen indokok alapján a megtorlás tényállását is kimerítettnek látta.

A Kúria a Törvényszék ítéleti indokolást megalapozottnak, logikusnak és okszerűnek ítélt, ezért nem látott okot arra, hogy azt a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel hatályon kívül helyezze.

A felperes sikertelen felülvizsgálati kérelme miatt, a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdésére tekintettel a Kúria a felperest kötelezte az alperes és az alperesi oldalon beavatkozó felülvizsgálati eljárás során keletkezett

költségeinek megfizetésére.

*Az illeték viselése kérdésében a Kúria a 6/1986. (VI. 26.) IM
rendelet 14. §-a alapján döntött.*

Budapest, 2013. április 23.

***Dr. Kozma György sk. a tanács elnöke, Dr. Hörcherné Dr. Marosi
Ildikó sk. előadó bíró, Dr. Balogh Zsolt sk. bíró***